

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a Budapesten, 2010. évi március hó 2. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

Az emberölés büntette miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 6.B.785/2008/32. számú és a Debreceni Ítéltábla Bf.I.378/2009/7. számú ítéleteit hatályában fenntartja.

A felülvizsgálat során felmerült 22.500,- (huszonkétezer-öttszáz)forint bűnügyi költséget az állam viseli.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság a 2009. év április hó 6. napján kihirdetett 6.B.785/2008/32. számú ítéletével a terheltet a Btk. 166. § (1) bekezdésében meghatározott emberölés büntette miatt 8 évi börtönbüntetésre és 8 évi közügyektől eltiltásra ítélte, és a kényszergyógyítását is elrendelte. Rendelkezett az ügyben felmerült járulékos kérdésekről is.

Az elsőfokú ítélet ellen az ügyész a büntetés súlyosítása, a terhelt és védője téves jogi minősítés és enyhítés érdekében jelentettek be fellebbezést.

A bejelentett fellebbezéseket elbírálva a Debreceni Ítéltábla a 2009. szeptember 21. napján tartott fellebbezési tárgyaláson meghozott Bf.I.378/2009/7. számú ítéletével lényegében csak a bűnjelekre vonatkozó részében változtatta meg az elsőfokú határozatot, érdemben azt nem érintette.

A tényállást a felvett bizonyítás alapján kis mértékben helyesbítette, kiegészítette.

Az így pontosított tényállás a következőket tartalmazza:

A terhelt nős, egy kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodott. Autószerelő a szakképzettsége, de letartóztatása előtt mezőgazdasági munkát végzett, napi 2500-3000 Ft jövedelemmel, és rendszeresen még áruszállítást is vállalt.

Büntetlen előéletű.

1990-ben körfűrészszel bal kezének III. ujját idegsérülést okozó módon elvágta, emiatt 40 %-os munkaképesség-csökkenést állapítottak meg nála.

Korábban lezajlott agyvelőgyulladást követően kialakult súlyos személyiségzavar megbetegedésben szenved, amely kóros elmeállapot a beszámítási képességét enyhe fokban korlátozta.

Rendszeresen és nagymértékben fogyasztott szeszest; idült alkoholistának minősül, kényszergyógyítása az igazságügyi elmeorvos-szakértők szerint javasolt.

A terhelt 2007. november 26-án reggeltől kisebb megszakításokkal egész nap egy sörözőben tartózkodott, ahol sört és konyakot fogyasztott. Az esti órákra súlyos fokú alkoholos állapotba került. 21 óra körüli időben a sörözőben a 72 éves sértett és a vele lévő unokaöccse pénzügyi kérdéseken vitatkoztak, amibe a terhelt beleszólt, emiatt közte és a sértett között vita, szóváltás alakult ki. Ezt már befejezték, amikor 22 óra körül a sértett a pult végéhez ment és italt rendelt.

A terhelt és a sértett is a pult mellett álltak, amikor a még indulatos, ittas terhelt hátulról megkerülve a sértetthez lépett. Eközben elővette a 25 cm összhosszúságú, 11 cm pengehosszúságú, egyik felén élezett, kifejezett hegyben végződő rugós kését, amellyel három erőteljes mozdulattal határozott szúrást intézett a sértett felső teste irányába. A leadott szúrások egyike elérte a sértett hastájékának bal oldalát, s a bordaív alatt 3 centiméterre behatolt a hasüregbe.

A terhelttel szemben álló sértett nem védekezett; ellenben K. S. az asztaltól felállva odaugrott és kabátjánál fogva megpróbálta hátra

rántani a terheltet; a sértett unokaöccse pedig a nyakánál fogta meg a ruházatát és így próbálta hátrarántani. Ettől a terhelt a sértettől távolabbra került, majd megfordult és eltávozott a sörözőből. A kb. 2 kilométerre lévő lakására ment, ahol mobiltelefonon felhívta egy szolgálaton kívüli rendőr rokonát, akivel közölte: a sörözőben megszúrt egy férfit. A rendőr értesítette a rendőrséget, ahová akkor már a sörözőből is bejelentés érkezett.

A terhelt által leadott közepes-nagy erejű, letről felfelé, balról jobbra és előlről hátra irányuló, a bal bordaív alatt kezdődő szúrás 2 rendbeli szúrcsatornát hozott létre, amelyek között a kés nem hagyta el a testet.

Az egyik erőbehatás következtében egy viszonylag rövidebb szúrcsatorna alakult ki, amelyik áthatolt a haránt vastagbélben, a máj bal lebenyének felszínén és a rekeszen egy felületes sebzést okozva végződött.

A másik szúrcsatorna ugyanezen bemeneti nyílásból kiindulva áthatoló bal májlebeny és rekeszizom sérülést hozott létre és a szívizom állományában végződött.

Nem volt megállapítható, hogy a két erőbehatást tükröző szúrcsatorna úgy jött-e létre, hogy a terhelt az általa használt kést csak részlegesen húzta ki, és újra szúrt, vagy az első szúrás után a sértett véletlenül elmozdult, esetleg a terhelt ruházatát megragadó személyek rántása miatt jött létre.

A sértettet még aznap este kórházba szállították, megműtötték. Ennek során a hasüregben lévő vért eltávolították, ellátták a máj és mellkasi sérüléseit is. Nem észlelték viszont a haránt vastagbélben a bélfal összes rétegét érintő sérülést, majd az ennek következményeként kialakult hashártyagyulladást, ami elvárható gondosság mellett felismerhető lett volna; foglalkozási szabályszegés azonban nem történt.

A sértett a műtét után intenzív osztályra került, ahol állapotát stabilizálták, de 2007. november 28-án keringése összeomlott, újra kellett éleszteni, gépen lélegeztették, november 30-án ismét újraélesztésére került sor, végül 2007. december 3-án keringési elégtelenség miatt elhalálozott.

A bekövetkezett máj, szív és vastagbél sérülése és az ezek következtében létrejött jelentős hasűri vérzés, majd hashártyagyulladás együttesen okozták a halálát, amely a vádlott által okozott szúrt sérüléssel közvetett ok-okozati összefüggésben áll.

Diagnosztikus tévedés hiányában a túlélési esélye igen nagy valószínűséggel véleményezhető. Közvetlen életveszély mindenképpen

fennállt, esetleges gyógyulása esetén is sérülései maradandó fogyatékossgot eredményeztek volna.

A jogerős ügydöntő határozatok ellen, azok hatályon kívül helyezése és új eljárás elrendelése érdekében a terhelt nyújtott be felülvizsgálati indítványt.

Indokainak lényege szerint az eljárt bíróságok tévesen minősítették a cselekményét halált okozó testi sértés büntette helyett emberölés büntettének.

Ezt az álláspontját ugyanis az igazságügyi orvosszakértő vélemény, és a másodfokú eljárásban is már megjelölt, a jelen ügygel teljesen analóg eseti döntés (BH.1997/511.) is alátámasztotta. Ennek ellenére a másodfokú bíróság a jogi minősítést érdemben nem indokolta, holott maga is megállapította: „a szúrás leadásakor bennem kétséget kizáróan nem merült fel a sértett megölésének - halálának képzeke”.

Mindemellett a terhelt a „nyomozati szakban elkövetett számos eljárási szabálysértést” és a tényállás téves voltát is sérelmezte.

A Legfőbb Ügyészség részletesen indokolt írásbeli nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt részben a törvényben kizártnak, a minősítést támadó részében pedig alaptalannak tartotta.

Hangsúlyozta, hogy a terhelt által elindított és a halálhoz vezető oksági folyamatba esetlegesen bekapcsolódó, a sértett vagy segítője által tanúsított védekező jellegű magatartás, valamint az ellátó orvosok diagnosztikai tévedése az oksági összefüggést nem szakították meg. (BH. 2006/310.; BH.1985/6.; BH.1985/134.)

Erre figyelemmel az emberölés büntettében történt bűnösség megállapítás, és a vonatkozó jogi indokolás is helyes, ezért a megtámadott határozatok hatályban tartása indokolt. (BF.3407/2009.)

Az ügyészi indítványra tett észrevételében a terhelt a tényállás felderítetlen voltára; a tanúk vallomásaiban, szakértői véleményekben fellelhető ellentmondásokra, és arra hivatkozott, hogy a sértett vitathatatlanul „orvosi gondatlanság következtében halálozott el”. Továbbá nem nyugodott bele cselekményének a következményébe sem, hiszen hazaérve azt kellő helyen jelentette, és segítséget kért.

A Be. 425. §-a szerint megtartott nyilvános ülésen a védő - a tényállás azon részére alapozva, hogy szakszerű orvosi ellátás esetén a sértett élete megmenthető lett volna - halált okozó testi sértés, illetve életveszélyt okozó testi sértés megállapítását, és az enyhébb minősítésre figyelemmel a kiszabott büntetés mérséklését indítványozta.

A legfőbb ügyész képviselője a védő jogi okfejtését nem osztotta. Kiemelte, hogy a tárgyi tényezők vizsgálatának eredményeként a

sértett életben maradása esetén is a terhelt terhére emberölés büntettének kísérletét kellett volna megállapítani. Egyebekben az írásban kifejtett álláspontját fenntartotta; azzal azonos tartalommal szólalt fel.

A terhelt az utolsó szó jogán tett nyilatkozatában - utalva arra is, hogy pl. a három szűrást senki nem látta - főként a tényállás helyességét vitatta, és elsődlegesen változatlanul az ítéletek hatályon kívül helyezését, másodsorban büntetésének enyhítését kérte.

* * *

A felülvizsgálati indítvány az alábbiak miatt részben a törvényben kizárt, részben alaptalan.

A Legfelsőbb Bíróság előre bocsátja, hogy a felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelyre külön eljárási szabályok vonatkoznak.

Felülvizsgálatnak csak a törvényben, a Be. 416. §-ának (1) bekezdésében meghatározott okokból, és kizárólag a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás alapján van helye.

A Be. 423. §-ának (1) bekezdése kötelező erővel írja elő, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozat által megállapított tényállás az irányadó; a tényállás - és értelemszerűen az annak alapját képező bizonyítékok bírói mérlegelése - felülvizsgálati indítványban nem támadható.

Ez azt jelenti, hogy a Legfelsőbb Bíróság még az érdemi felülvizsgálat során is a jogerős ítéletben rögzített tényekhez kötve van, s azt, hogy történt-e az ügyben büntető anyagi jogsértés, kizárólag azok alapul vételével vizsgálhatja.

Az idézett eljárási szabályokból következően azokat a felülvizsgálati indítványokat, illetve az indítványok azon részeit, amelyek nem felülvizsgálati okra hivatkoznak, vagy a tényállást támadják, érdemi vizsgálat nélkül - mint a törvényben kizártat - el kell utasítania.

A terhelt indokait elemezve rögzíthető, hogy olyan büntető eljárási szabálysértésre (Be. 416. § (1) bekezdés c.) pontja) - amely felülvizsgálati okot jelent - nem hivatkozott. A nyomozás során megvalósult esetleges eljárási szabálysértések pedig felülvizsgálati okot nem képeznek.

Másfelől indítványában több vonatkozásban a tényállás megalapozottságát, valamint a bizonyítékok mérlegelését vitatta. Ebben a körben tehát az indítványa a törvénytől fogva kizárt volt; vonatkozó érveivel a Legfelsőbb Bíróság nem foglalkozott.

Megjegyzni, hogy olyan feltétlen eljárási szabálysértést, amelyet hivatalból kellett vizsgálnia (Be. 423. § (5) bekezdése) és amely az ítéletek hatályon kívül helyezésére vezethetett volna - a Legfelsőbb Bíróság nem észlelt.

Mindezekre figyelemmel a felülvizsgálat érdemben a cselekmény jogi minősítésére vonatkozott, minthogy a terhelt azt - ölési szándékának a hiányát állítva - az irányadó tényállás alapján is törvénysértőnek tartotta.

A Be. 416. § (1) bekezdésének b) pontja értelmében pedig felülvizsgálati ok, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki.

Ami a minősítés kérdését illeti, a terhelt állításával ellentétben mindenek előtt azt szükséges rögzíteni, hogy az eljáró bíróságok részletes jogi indokát adták annak, hogy a cselekményt miért minősítették emberölés büntetetté.

Ennek során az első fokú bíróság még azt is kifejtette, miért nem állapítható meg a terhelt javára az erős felindulásban elkövetett emberölés büntette (elsőfokú ítélet 11. oldal).

Az ítélet tábla - megemlítve a felülvizsgálati kérelemben is megjelölt, s „teljesen analógnak” korántsem tekinthető eseti döntést, - szintén részletesen megindokolta, milyen tényezőkből vont következtetést a terhelt eshetőleges ölési szándékára. (másodfokú ítélet 2. és 3. oldal)

Egyértelműen téves az indítványozó azon hivatkozása is, miszerint a másodfokú bíróság azt állapította volna meg, hogy benne - már mint a terheltben - nem merült fel a sértett halálának a lehetősége.

A másodfokú határozat ugyanis azt tartalmazza, hogy „a szűrésok leadásakor a vádlott tudatában felmerült a sértett halálának képzete”. (másodfokú ítélet 3. oldal első bekezdés)

A cselekmény jogi minősítése a Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint is törvényes.

Az emberölés, illetőleg kísérlete esetén az elkövető tudata átfogja a sértett halála bekövetkezésének a lehetőségét, és ezt kívánja (egyenest szándék) vagy ebbe belenyugszik (eshetőleges szándék).

Ezzel szemben az életveszélyt okozó testi sértés, valamint a halált okozó testi sértés esetén az elkövető szándéka „csupán” testi sértés előidézésére irányul.

A két cselekmény elhatárolásához a bírói gyakorlat számára a Legfelsőbb Bíróság 15. számú irányelve ad részletes útmutatást.

Az irányelv lényege szerint - melyet az ítéletek tartalmából megítélhetően az eljáró bíróságok is figyelembe vettek - az elkövetéskori tudattartalomra főként a külvilágban megnyilvánult és így megismerhető tényekből lehet és kell visszakövetkeztetni.

A megállapított tényállás szerint a cselekmény elkövetésekor a terhelt egész napos italozásának következményeként súlyos fokban ittas volt. Miután leittasodása önhibájából eredt, javára a - Btk. 25. §-a értelmében - a beszámítási képességét kizáró, vagy azt korlátozó tudatzavart állapota nem volt figyelembe vehető.

Ezért az eljáró bíróságoknak a bűncselekmény elkövetési körülményei, annak az ún. tárgyi tényezői alapján azt kellett vizsgálniuk, miként minősülne a cselekmény józan állapotban lévő, teljes beszámítási képességgel rendelkező elkövető esetében. (III. számú Büntető elvi döntés)

Az irányadó tények szerint az ittas terhelt az este folyamán vitába keveredett a sértettel, amit ugyan már befejeztek, amikor a még mindig dühös terhelt, pillanatnyi indulatában a sértett elé lépett. Élet kioltására feltétlenül alkalmas, 11 cm. pengehosszúságú, élezett, kifejezetten hegyben végződő rugóskéssel három célzott szúrást irányzott a sértett életfontosságú szerveket tartalmazó testrészére, a felső testére. A szúrások közül egy közepes-nagy erővel leadott szúrás a bal bordaív alatt behatolt a sértett testébe, és több életfontosságú szervet is megsértve közvetlen életveszélyt idézett elő.

A cselekménynek ez a külső megjelenési formája - a használt eszköz, a többszörösen is célba vett, életfontosságú szerveket tartalmazó testrész, a szúrás közepes-nagy ereje, és a bekövetkezett sérülések jellege - egyetlen következtetés levonására ad alapot. Nevezetesen: a terhelt feltétlenül felismerte hogy magatartásával a sértett életét is kiolthatja, s ha ezt kifejezetten nem is kívánta, a halálos eredmény lehetőségbe is belenyugodva cselekedett.

Miután az elkövetéskor fennálló rögtönös szándéka nem testi sértés okozására, hanem ölésre irányult, a sértett életben maradása esetén is a terhére emberölés büntetnének kísérletét kellett volna megállapítani.

Nem tévedtek tehát az eljáró bíróságok, amikor a terhelt cselekményét eshetőleges szándékkal véghezvitt emberölés büntettként értékelték.

Kétségtelen tény, hogy a halálos eredmény bekövetkezésében orvosi tévedés is közrehatott. Ez a körülmény azonban nem változtat azon, hogy a terhelt befejezett emberölésért tartozik büntetőjogi felelősséggel, miután az ő magatartása indította el azt az okfolyamatot, ami a sértett halálához vezetett.

A bírói gyakorlat hosszú ideje egységes abban, hogy az ölési cselekmény és a bekövetkezett halálos eredmény közötti okozati összefüggés nem szakad meg, ha orvosi tévedésnek - mint közreható oknak - is szerepe volt a sértett halála bekövetkezésében.

Egyébiránt a diagnosztikai tévedést a másodfokú bíróság a büntetéskiszabás körében - jelentős nyomatékka - a terhelt javára figyelembe vette.

Mindezekre figyelemmel a felülvizsgálati indítvány a jogi minősítést támadó részében alaptalannak bizonyult.

A Legfelsőbb Bíróság ezért a terhelt felülvizsgálati kérelmének nem adott helyt, hanem a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján a hatályukban fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban a kirendelt védő díjával felmerült bűnügyi költséget a Be. 429. §-ának (1) bekezdése értelmében az állam viseli.

E végzés elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatának lehetőségét a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja.

A jogerős ügydöntő határozatokkal szembeni ismételt felülvizsgálati indítvány tilalmáról a Be. 418. §-ának (3) és 421. §-ának (3) bekezdése rendelkezik.

Budapest, 2010. március 2.

Dr. Édes Tamás s. k. a tanács elnöke, Dr. Horváth Ibolya
s. k. előadó bíró, Dr. Mészár Róza s. k. bíró

A kiadmány hitelél:

bíróági tisztviselő
MTné